

CRPD/C/GC/7

Verenigde Naties

Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap

Distr.: Algemeen

9 november 2018

Origineel: Engels

Vertaling: Dennis R. Meijer

General Comment nr. 7 (2018) over de participatie van personen met een handicap, inclusief kinderen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, aan de implementatie en monitoring van het VN-Verdrag^{1*}

I. Introductie

1. Personen met een handicap waren volledig betrokken en speelden een beslissende rol bij de onderhandelingen, de ontwikkeling en het opstellen van het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Het nauw overleg en de actieve betrokkenheid van personen met een handicap, via organisaties van personen met een handicap en samenwerkende partijen, hebben een positieve invloed gehad op de kwaliteit van het VN-verdrag en de relevantie ervan voor deze personen. Het toont ook de kracht, de invloed en het potentieel van personen met een handicap. Het resulteerde in een grensverleggend mensenrechtenverdrag en heeft het mensenrechtenmodel tot stand gebracht. De effectieve en betekenisvolle participatie van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, vormt dus de kern van het Verdrag.

2. De actieve en deskundige deelname aan besluitvorming van eenieder wier levens en rechten beïnvloed worden door deze beslissingen, komt overeen met de op de mensenrechten gebaseerde aanpak in openbare besluitvormingsprocessen² en verzekert goed bestuur en sociale verantwoording.³

3. Het beginsel van participatie in het openbare leven is duidelijk vastgelegd in artikel 21 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en nogmaals bekrachtigd in artikel 25 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. Als beginsel en een mensenrecht wordt participatie ook erkend in andere mensenrechteninstrumenten, zoals in artikel 5, lid c, van het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie, artikel 7 van het Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen, en artikel 12 en artikel 23, lid 1, van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap erkent participatie als een algemene verplichting en een intersectionele kwestie. Het Verdrag omvat

¹ * Goedkeuring door het VN-Comité tijdens zijn twintigste zitting (27 augustus-21 september 2018).

² Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties, Beginselen en Richtsnoeren voor een Mensenrechtelijke Aanpak van Strategieën voor Armoedebestrijding, lid 64.

³ A/HRC/31/62, lid 13.

de verplichting van de Verdragspartijen om personen met een handicap nauw te raadplegen en actief te betrekken (artikel 4, lid 3), alsmede betrokkenheid van personen met een handicap aan het monitoringproces (artikel 33, lid 3) als onderdeel van een breder concept van participatie in het openbare leven te organiseren.⁴

4. Vaak worden personen met een handicap niet geraadpleegd bij de besluitvorming over zaken die betrekking hebben op hun leven of van invloed kunnen zijn op hun leven, waarbij beslissingen in hun naam genomen blijven worden. Overleg met personen met een handicap is de afgelopen decennia als belangrijk erkend, dankzij de opkomst van bewegingen van personen met een handicap die de erkenning van hun mensenrechten en hun rol bij het bepalen van die rechten eisen. Het motto "niets over ons zonder ons" resoneert met de filosofie en geschiedenis van de gehandicaptenrechtenbeweging, die berust op het principe van betekenisvolle participatie.

5. Personen met een handicap worden nog steeds geconfronteerd met forse bejegening-, fysieke, juridische, economische, sociale en communicatiebarrières om deel te nemen aan het openbare leven. Vóór de inwerkingtreding van het Verdrag werden de standpunten van personen met een handicap afgewezen ten gunste van die van belangenorganisaties, zoals organisaties "voor" personen met een handicap.

6. De participatieprocessen en de betrokkenheid van personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties bij de onderhandelingen over en de opstelling van het Verdrag bleken een uitstekend voorbeeld van het beginsel van volledige en effectieve participatie, individuele autonomie en de vrijheid om zelf beslissingen te nemen. Daardoor erkent de internationale mensenrechtenwetgeving nu onomstotelijk personen met een handicap als "subject" van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden.⁵

7. Op basis van zijn jurisprudentie beoogt het Comité de verplichtingen van de Verdragspartijen, uit hoofde van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, en de uitvoering ervan in dit General Comment te verduidelijken. Het Comité neemt kennis van de vorderingen die de Verdragspartijen het afgelopen decennium hebben gemaakt bij de uitvoering van de bepalingen van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, zoals het verlenen van financiële of andere bijstand aan organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van personen met een handicap in onafhankelijke monitoringkaders, zoals vastgesteld krachtens artikel 33, lid 2, van het Verdrag, en in monitoringprocessen. Bovendien hebben sommige Verdragspartijen overleg gepleegd met organisaties van personen met een handicap bij de opstelling van hun eerste en periodieke verslagen aan het Comité overeenkomstig artikel 4, lid 3, en artikel 35, lid 4.

8. Het Comité constateert echter nog steeds een aanmerkelijke kloof tussen de doelstellingen en de strekking van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, en de mate waarin deze zijn uitgevoerd. Dit is onder meer te wijten aan het ontbreken van betekenisvol overleg met en betrokkenheid van personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid en programma's.

9. De Verdragspartijen dienen de positieve gevolgen voor de besluitvormingsprocessen te erkennen door de noodzaak in te zien om personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties bij dergelijke processen te betrekken en participatie te waarborgen, met name vanwege hun geleefde ervaringen en kennis van de rechten die geïmplementeerd moeten worden. De Verdragspartijen dienen ook rekening te houden met de algemene beginselen van het Verdrag bij alle maatregelen die worden genomen bij de

⁴ Ibid., lid 14.

⁵ Ibid., lid 16—17.

implementatie en monitoring ervan, en bij het bevorderen van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling en de doelstellingen daarvan.

II. Normstellende inhoud van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3

A. Definitie van "vertegenwoordigende organisaties"

10. De betrokkenheid en participatie van personen met een handicap via "vertegenwoordigende organisaties", of organisaties van personen met een handicap, is inherent aan zowel artikel 4, lid 3, als artikel 33, lid 3. Voor een goede implementatie is het belangrijk voor Verdragspartijen en de betrokken belanghebbenden dat de reikwijdte van organisaties van personen met een handicap wordt gedefinieerd, en de verschillende typen die vaak bestaan worden erkend.

11. Het Comité is van mening dat organisaties van personen met een handicap geworteld moeten zijn in de in het Verdrag erkende beginselen en rechten, zich hiervoor moeten inzetten en deze volledig moeten respecteren. Het kunnen alleen organisaties zijn die worden geleid en bestuurd door personen met een handicap. Een ruime meerderheid van hun leden moet worden geworven onder personen met een handicap.⁶ Organisaties van vrouwen met een handicap, kinderen met een handicap en personen met HIV/AIDS zijn organisaties van personen met een handicap in het kader van het Verdrag. Organisaties van personen met een handicap hebben bepaalde karakteristieke aspecten, waaronder het feit dat:

(a) Zij voornamelijk zijn opgericht met het doel collectief op te treden voor de rechten van personen met een handicap, deze rechten tot uitdrukking te brengen, te bevorderen, na te streven en/of te verdedigen en dienen in het algemeen als zodanig te worden erkend;

(b) Zij zelf personen met een handicap in dienst nemen of door hen worden vertegenwoordigd, alsmede bepaalde taken toevertrouwen aan personen met een handicap of hen hier specifiek voor aanwijzen;

(c) Zij in de meeste gevallen niet aangesloten zijn bij een politieke partij en onafhankelijk zijn van overheidsinstanties en andere non-gouvernementele organisaties waarvan zij deel/lid zouden kunnen zijn;

(d) Zij één of meer doelgroepen kunnen vertegenwoordigen op basis van feitelijke of vermeende beperkingen of openstaan voor het lidmaatschap van alle personen met een handicap;

(e) Ze groepen van personen met een handicap vertegenwoordigen die de diversiteit van hun achtergronden weerspiegelen (bijvoorbeeld met betrekking tot sekse, gender, ras, leeftijd of migranten- of vluchtelingenstatus). Zij doelgroepen erbij kunnen betrekken die gebaseerd zijn op transversale identiteiten (bijvoorbeeld kinderen, vrouwen of personen uit oorspronkelijke bevolkingsgroepen met een handicap) en bestaan uit leden met verschillende beperkingen;

(f) Zij lokaal, nationaal, regionaal of internationaal actief kunnen zijn;

(g) Zij kunnen als individuele organisaties, coalities of koepelorganisaties van personen met verschillende handicaps optreden, met als doel een gezamenlijke en gecoördineerde stem te bieden aan personen met een handicap in hun interacties met onder andere overheden, internationale organisaties en particuliere instanties.

12. Onder de verschillende soorten organisaties van personen met een handicap die het Comité heeft geïdentificeerd zijn:

⁶

CRPD/C/11/2, bijlage II, lid 3.

(a) Koepelorganisaties van personen met een handicap, die coalities zijn van vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap. Idealiter zouden er slechts één of twee koepelorganisaties op elk besluitvormingsniveau moeten zijn. Om open en democratisch te zijn en de volledige en brede diversiteit van personen met een handicap te vertegenwoordigen, moeten zij alle organisaties van personen met een handicap als lid aanvaarden. Deze moeten worden georganiseerd, geleid en gecontroleerd door personen met een handicap. Zij spreken alleen namens hun lidorganisaties en uitsluitend over zaken die van wederzijds belang zijn en in gezamenlijkheid worden besloten. Ze kunnen echter geen individuele personen met een handicap vertegenwoordigen omdat ze vaak geen gedetailleerde kennis van persoonlijke achtergronden hebben. Individuele organisaties van personen met een handicap die specifieke gemeenschappen vertegenwoordigen zijn in een betere positie om een dergelijke rol te spelen. Personen met een handicap moeten echter zelf kunnen beslissen door welke organisaties ze vertegenwoordigd willen worden. Het bestaan van koepelorganisaties in Verdragspartijen mag in geen geval personen of organisaties van personen met een handicap beletten deel te nemen aan raadplegingen of andere vormen van behartiging van de belangen van personen met een handicap;

(b) Algemene organisaties van personen met een handicap, die bestaan uit personen die alle of een deel van de grote verscheidenheid aan handicaps vertegenwoordigen. Zij organiseren zich het vaakst op lokaal en/of nationaal niveau, maar kunnen ook op regionaal en internationaal niveau bestaan;

(c) Belangenorganisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen in verschillende, vaak losjes en/of lokaal gevormde netwerken en platforms. Zij pleiten voor de rechten van personen met een handicap, met name personen met een verstandelijke handicap. Hun inrichting, met passende, soms uitgebreide steun, om hun leden in staat te stellen hun mening kenbaar te maken, is van fundamenteel belang voor de politieke participatie en deelneming aan besluitvormings-, monitoring- en implementatieprocessen. Dit is met name relevant voor personen die beperkt worden in de uitoefening van hun handelingsbekwaamheid, geïnstitutionaliseerd zijn en/of het stemrecht worden ontnomen. In veel landen worden belangenorganisaties gediscrimineerd doordat wetten en voorschriften die de handelingsbekwaamheid van hun leden ontkennen hun rechtsbevoegdheid ontnemen;

(d) Organisaties met inbegrip van familieleden en/of verwanten van personen met een handicap, die van cruciaal belang zijn voor het faciliteren, bevorderen en veiligstellen van de belangen en het ondersteunen van de autonomie en actieve participatie van hun verwanten met een verstandelijke handicap, dementie en/of kinderen met een handicap, wanneer deze groepen van personen met een handicap willen worden ondersteund door hun families als verenigde netwerken of organisaties. In dergelijke gevallen moeten deze organisaties worden opgenomen in raadplegings-, besluitvormings- en monitoringprocessen. De rol van ouders, verwanten en verzorgers in dergelijke organisaties moet zijn om personen met een handicap te helpen en in staat te stellen hun stem te laten horen en volledige controle over hun eigen leven te hebben. Dergelijke organisaties moeten actief werken aan het bevorderen en gebruiken van processen van ondersteunde besluitvorming (supported decision-making) om het recht van personen met een handicap om te worden geraadpleegd en om hun eigen mening kenbaar te maken, te waarborgen en te respecteren;

(e) Organisaties van vrouwen en meisjes met een handicap, die vrouwen en meisjes met een handicap vertegenwoordigen als een heterogene groep. De diversiteit van vrouwen en meisjes met een handicap moet alle soorten beperkingen omvatten.⁷ Het is onontbeerlijk dat vrouwen en meisjes met een handicap deelnemen aan overleg over specifieke kwesties

⁷

General Comment nr. 3 (2016) over vrouwen en meisjes met een handicap, lid 5.

die uitsluitend of onevenredig van invloed zijn op vrouwen en meisjes met een handicap, en kwesties aangaande vrouwen en meisjes in het algemeen, zoals het gendergelijkheidsbeleid;

(f) Organisaties van en initiatieven voor kinderen en jongeren met een handicap, die van fundamenteel belang zijn voor de participatie van kinderen in het openbare leven en het gemeenschapsleven en voor hun recht om te worden gehoord, hun vrijheid van meningsuiting en vereniging. Volwassenen spelen een cruciale en ondersteunende rol bij het bevorderen van een omgeving die kinderen en jongeren met een handicap in staat stelt formeel of informeel binnen hun eigen organisaties en initiatieven kwesties te benoemen en om op te treden, onder meer door samenwerking met volwassenen en andere kinderen en jongeren.

B. Onderscheid tussen organisaties van personen met een handicap en andere maatschappelijke organisaties

13. Organisaties van personen met een handicap moeten worden onderscheiden van organisaties "voor" personen met een handicap, die diensten verlenen en/of pleiten voor personen met een handicap, wat in de praktijk kan resulteren in een belangenconflict waarin dergelijke organisaties hun doel als particuliere instantie prioriteren boven de rechten van personen met een handicap. De Verdragspartijen dienen bijzonder belang te hechten aan de standpunten van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, de capaciteit en de *empowerment* van vertegenwoordigende organisaties te ondersteunen en ervoor te zorgen dat voorrang wordt gegeven aan het vaststellen van hun standpunten in de besluitvormingsprocessen.⁸

14. Er moet ook een onderscheid worden gemaakt tussen organisaties van personen met een handicap en maatschappelijke organisaties. De term "maatschappelijke organisatie" omvat verschillende soorten organisaties, waaronder onderzoeksorganisaties/instituten, organisaties van dienstverleners en andere particuliere belanghebbenden. Organisaties van personen met een handicap behoren tot een specifiek soort maatschappelijke organisatie. Ze kunnen deel uitmaken van een reguliere maatschappelijke koepelorganisatie en/of van coalities die niet noodzakelijkerwijs specifiek pleiten voor de rechten van personen met een handicap, maar die steun kunnen verlenen bij het normaliseren van hun rechten in de mensenrechtenagenda. Overeenkomstig artikel 33, lid 3, moeten alle maatschappelijke organisaties, met inbegrip van organisaties van personen met een handicap, een rol spelen bij het monitoren van het Verdrag. Verdragspartijen dienen voorrang te geven aan de standpunten van organisaties van personen met een handicap bij het aanpakken van kwesties aangaande personen met een handicap, en kaders te ontwikkelen om maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden te verzoeken organisaties van personen met een handicap te raadplegen en te betrekken bij hun werkzaamheden omtrent de in het Verdrag vastgelegde rechten en andere onderwerpen, zoals non-discriminatie, vrede en milieurechten.

C. Toepassingsgebied van artikel 4, lid 3

15. Om hun verplichtingen uit hoofde van artikel 4, lid 3, na te komen, moeten de Verdragspartijen voldoen aan de verplichting om personen met een handicap via hun eigen organisaties nauw te raadplegen en actief te betrekken bij wettelijke en reglementaire kaders en procedures op alle niveaus en terreinen van de overheid. De Verdragspartijen dienen ook overleg met en de betrokkenheid van personen met een handicap te beschouwen als een verplichte stap voorafgaand aan de goedkeuring van wet- en regelgeving en beleid, zowel regulier als specifiek gericht op handicap. Daarom moet overleg in een vroeg stadium beginnen en een bijdrage leveren aan het eindproduct in alle besluitvormingsprocessen. Bij overleg moeten organisaties betrokken worden die de grote verscheidenheid van personen met een handicap vertegenwoordigen op lokaal, nationaal, regionaal en internationaal niveau.

⁸

A/HRC/31/62, lid 38; en A/71/314, lid 64.

16. Alle personen met een handicap, zonder enige vorm van uitsluiting op basis van de aard van de beperking, zoals personen met een psychosociale of verstandelijke handicap, kunnen effectief en volledig deelnemen zonder discriminatie op voet van gelijkheid met anderen.⁹ Het recht om deel te nemen aan overleg, via hun vertegenwoordigende organisaties, moet op voet van gelijkheid voor alle personen met een handicap worden erkend, ongeacht bijvoorbeeld hun seksuele geaardheid en genderidentiteit. De Verdragspartijen dienen een alomvattend antidiscriminatiebeleidskader te ontwikkelen om de rechten en fundamentele vrijheden van alle personen met een handicap te waarborgen en wetgeving in te trekken die discriminerend is voor personen of organisaties van personen met een handicap, op grond van sekse, gender of de sociale status van zijn leden, en die aan hen de rechten ontzeggen om deel te nemen aan het openbare en politieke leven.

17. De wettelijke verplichting van Verdragspartijen om te zorgen voor overleg met organisaties van personen met een handicap, omvat de toegang tot openbare ruimten voor besluitvorming en ook andere gebieden van onderzoek, universeel ontwerp, partnerschappen, gedelegeerde bevoegdheid en burgercontrole.¹⁰ Verder is het een verplichting die wereldwijde en/of regionale organisaties van personen met een handicap omvat.

1. Kwesties inzake personen met een handicap

18. De zinsnede "betreffende kwesties inzake personen met een handicap", zoals naar wordt verwezen in artikel 4, lid 3, omvat het volledige scala aan wettelijke, bestuursrechtelijke en andere maatregelen die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de rechten van personen met een handicap. De brede interpretatie van kwesties inzake personen met een handicap stelt Verdragspartijen in staat om handicaps te normaliseren door middel van inclusieve beleidsmaatregelen, waarbij ervoor wordt gezorgd dat personen met een handicap als gelijkheidwaardig worden beschouwd als anderen. Het zorgt er ook voor dat de kennis en levenservaringen van personen met een handicap in beschouwing worden genomen bij het nemen van nieuwe wettelijke, bestuursrechtelijke en andere maatregelen. Dit omvat zowel besluitvormingsprocessen, zoals algemene wetten als de openbare begroting of specifiek op handicap gerichte wetten, die van invloed kunnen zijn op hun leven.¹¹

19. Overleg op grond van artikel 4, lid 3, belet Verdragspartijen tot uitvoering van elke daad of handeling die onverenigbaar zou kunnen zijn met het Verdrag en de rechten van personen met een handicap. Bij geschillen over de directe of indirecte gevolgen van de ter discussie staande maatregelen is het aan de overheidsinstanties van de Verdragspartijen om aan te tonen dat de ter discussie staande kwestie geen onevenredige gevolgen zou hebben voor personen met een handicap en dat derhalve geen overleg nodig is.

20. Voorbeelden van kwesties die rechtstreeks van invloed zijn op personen met een handicap zijn deinstitutionalisering, sociale verzekeringen en arbeidsongeschiktheidspensioenen, persoonlijke hulp, toegankelijkheidseisen en beleid met betrekking tot redelijke voorzieningen. Maatregelen die indirect van invloed zijn op personen met een handicap, kunnen betrekking hebben op het constitutioneel recht, het kiesrecht, toegang tot de rechter, de benoeming van de overheidsinstanties die een specifiek beleid op het gebied van handicaps regelen of het overheidsbeleid op het gebied van onderwijs, gezondheid, arbeid en werkgelegenheid.

2. "Nauw overleg met en actieve betrokkenheid van"

21. "Nauw overleg met en actieve betrokkenheid van" personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties is een verplichting uit hoofde van de internationale mensenrechtenwetgeving die de erkenning vereist van de handelingsbekwaamheid van elk persoon om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen op basis van hun persoonlijke

⁹ A/HRC/19/36, punten 15-17.

¹⁰ A/HRC/31/62, lid 63; en A/HRC/34/58, lid 63.

¹¹ A/HRC/31/62, lid 64.

autonomie en zelfbeschikking. Alle personen met een handicap en, indien nodig, via het systeem van ondersteunde besluitvorming (supported decision-making) moeten betrokken zijn bij consultatie en inspraak in besluitvormingsprocessen om het Verdrag te implementeren, evenals bij andere besluitvormingsprocessen.

22. De Verdragspartijen dienen systematisch en openlijk organisaties van personen met een handicap op betekenisvolle wijze en tijdig te benaderen, te raadplegen en te betrekken. Dit vereist toegang tot alle relevante informatie, met inbegrip van de websites van overheidsinstanties, in toegankelijke digitale vorm en redelijke voorzieningen indien nodig, zoals het aanbieden van gebarentolken, teksten met de keurmerken Makkelijk Lezen en Gewone Taal, braille en tactiele communicatie. Open overleg biedt personen met een handicap toegang tot alle ruimtes waar openbare besluitvorming plaatsvindt op voet van gelijkheid met anderen, met inbegrip van nationale fondsen en alle relevante openbare besluitvormingsorganen die relevant zijn voor de implementatie en monitoring van het Verdrag.

23. Overheidsinstanties moeten de meningen en zienswijzen van organisaties van personen met een handicap meenemen en een betekenisvolle rol laten spelen in de overwegingen bij kwesties die rechtstreeks verband houden met personen met een handicap. Overheidsinstanties die de leiding hebben over besluitvormingsprocessen, hebben de plicht om organisaties van personen met een handicap te informeren over de uitkomst van dergelijke processen. Deze terugkoppeling moet gepaard gaan met een expliciete toelichting in begrijpelijke vorm over de bevindingen, beschouwingen en redenering achter besluiten over de wijze waarop hun standpunten werden overwogen en waarom.

3. Betrekken van kinderen met een handicap

24. Artikel 4, lid 3, erkent ook het belang van het systematisch "betrekken van kinderen met een handicap" bij de ontwikkeling en implementatie van wetgeving en beleid ter uitvoering van het Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen, via organisaties van kinderen met een handicap of door ondersteuning van kinderen met een handicap. Deze organisaties zijn essentieel voor het faciliteren, bevorderen en verzekeren van de individuele autonomie en de actieve participatie van kinderen met een handicap. De Verdragspartijen moeten een stimulerend klimaat creëren, met inbegrip van passende middelen voor steun, voor de oprichting en het functioneren van representatieve organisaties van kinderen met een handicap in het kader van hun verplichting om het recht op vrijheid van vereniging uit te oefenen.

25. De Verdragspartijen moeten wet- en regelgeving aannemen en programma's ontwikkelen om ervoor te zorgen dat iedereen de wil en voorkeuren van kinderen begrijpt, respecteert en te allen tijde rekening houdt met hun persoonlijke ontwikkeling en capaciteiten. Om als rechthebbenden te worden gerespecteerd is het een cruciale voorwaarde voor mensen met een handicap dat hun recht op individuele autonomie erkend en bevorderd wordt, dit geldt ook voor kinderen met een handicap.¹² Zij zijn zelf het best in staat om de eigen behoeften en ervaringen te benoemen die nodig zijn voor de ontwikkeling van passende wetgeving en programma's in overeenstemming met het Verdrag.

26. Verdragspartijen kunnen seminars/bijeenkomsten organiseren waar kinderen met een handicap worden uitgenodigd hun mening te geven. Ze zouden ook open uitnodigingen kunnen doen aan kinderen met een handicap om essays over specifieke onderwerpen in te dienen, waarbij ze worden aangemoedigd hun ervaringen uit de eerste hand of hun verwachtingen van het leven toe te lichten. De essays kunnen worden samengevat als bijdragen van de kinderen zelf en rechtstreeks worden opgenomen in besluitvormingsprocessen.

4. Volledige en effectieve participatie

¹² Artikel 7, lid 3, van het Verdrag. Zie het Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment nr. 12 (2009) over het recht van het kind om gehoord te worden, lid 134.

27. "Volledige en effectieve participatie" (art. 3 (c)) in de samenleving verwijst naar het betrekken van alle personen, met inbegrip van personen met een handicap, om te zorgen voor een gevoel van erbij horen en deel uit te maken van de samenleving. Dit houdt in dat men aangemoedigd wordt en passende steun krijgt, waaronder ondersteuning van lotgenoten en ondersteuning om deel te nemen aan de samenleving, en dat men vrij is van stigma en zich veilig en gerespecteerd voelt wanneer men zich publiek uit. Volledige en effectieve participatie vereist dat Verdragspartijen de participatie vergemakkelijken en overleggen met personen met een handicap die de grote verscheidenheid aan handicaps vertegenwoordigen.

28. Het recht om te participeren is een politiek en burgerrecht en moet verplicht en direct, zonder enige vorm van budgettaire beperking, worden toegepast op besluitvormings-, implementatie- en monitoringprocessen die verbonden zijn aan het Verdrag. Door de participatie van organisaties van personen met een handicap in elk van deze fasen te garanderen, zouden personen met een handicap beter de maatregelen kunnen identificeren die hun rechten kunnen bevorderen of belemmeren, wat uiteindelijk betere resultaten oplevert voor dergelijke besluitvormingsprocessen. Volledige en effectieve participatie moet worden opgevat als een proces, niet als een afzonderlijke eenmalige gebeurtenis.¹³

29. Personen met een handicap kunnen deelnemen aan de implementatie en monitoring van het Verdrag wanneer zij hun recht op vrijheid van meningsuiting, vreedzame vergadering en vereniging kunnen uitoefenen, zoals vastgelegd in artikel 19, 21 en 22 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. Personen met een handicap en hun representatieve organisaties die zich bezighouden met openbare besluitvormingsprocessen voor de implementatie en monitoring van het Verdrag, moeten in hun rol als verdediger van mensenrechten¹⁴ worden erkend en beschermd tegen intimidatie, pesterijen en vergeldingen, met name bij uiting van afwijkende meningen.

30. Het recht om te participeren omvat ook verplichtingen met betrekking tot het recht op een eerlijk proces en het recht om te worden gehoord. Verdragspartijen die nauw overleg plegen met organisaties van personen met een handicap en die dergelijke organisaties actief betrekken bij de openbare besluitvorming, geven ook invulling aan het recht van personen met een handicap op volledige en effectieve participatie in het openbare en politieke leven, met inbegrip van het actief en passief kiesrecht (artikel 29 van het Verdrag).

31. Volledige en effectieve participatie houdt in dat personen met een handicap worden opgenomen in verschillende besluitvormingsorganen, zowel op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau, als in nationale mensenrechteninstituten, ad hoc-comités, raden en regionale of gemeentelijke organisaties. Verdragspartijen dienen in hun wetgeving en handelingen te erkennen dat alle personen met een handicap kunnen worden voorgedragen of gekozen in representatieve organen: bijvoorbeeld door het waarborgen van de nominatie van personen met een handicap in gehandicaptenraden op gemeentelijk niveau, of door de aanstelling van ambtsdragers specifiek gericht op de rechten van personen met een handicap bij de samenstelling van nationale mensenrechteninstituten.

32. De Verdragspartijen moeten de participatie van organisaties van personen met een handicap op internationaal niveau versterken, bijvoorbeeld op het politieke forum op hoog niveau over duurzame ontwikkeling en op regionale en universele mensenrechtensystemen. De participatie van personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties zal zodoende leiden tot een grotere doeltreffendheid en een gelijkwaardig gebruik van publieke middelen, wat leidt tot betere resultaten voor deze personen en hun gemeenschappen.

33. Volledige en effectieve participatie kan ook een transformerend instrument zijn voor sociale verandering en het bevorderen van de zeggenschap en *empowerment* van individuen.

¹³ General Comment nr. 12, lid 133.

¹⁴ Zie resolutie 53/144 van de Algemene Vergadering, bijlage.

De betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap bij alle vormen van besluitvorming versterkt het vermogen van dergelijke personen om te pleiten en te onderhandelen, en stelt hen in staat om hun standpunt duidelijker kenbaar te maken, hun ambities te realiseren en hun verenigde en diverse stemmen kracht bij te zetten. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, volledig en effectief kunnen participeren als maatregel om hun integratie in de samenleving te bewerkstelligen en discriminatie jegens hen te bestrijden. Verdragspartijen die zorgen voor volledige en effectieve participatie en die samenwerken met organisaties van personen met een handicap bevorderen daarmee hun transparantie en aansprakelijkheid, waardoor zij rekening houden met de behoeften van personen met een handicap.¹⁵

D. Artikel 33: betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij de nationale implementatie en het toezicht

34. Artikel 33 van het Verdrag stelt systemen voor nationale implementatie en onafhankelijke monitoringkaders in en voorziet in de participatie daarin van organisaties van personen met een handicap. Artikel 33 dient te worden gelezen en opgevat als aanvulling op artikel 4, lid 3.

35. Krachtens artikel 33, lid 1, moeten Verdragspartijen één of meer contactpunten en/of coördinatiesystemen instellen om de uitvoering van het Verdrag te waarborgen en de maatregelen die betrekking hebben op het Verdrag te faciliteren. Het Comité raadt aan dat de Verdragspartijen, de vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap bij de contactpunten en/of coördinatiesystemen betreft, en formele procedures voor betrokkenheid en samenwerking met dergelijke organisaties aanhoudt, in raadplegingsprocessen conform de bedoeling van het Verdrag.

36. Overeenkomstig artikel 33, lid 2, heeft het Comité het belang erkend van het opzetten, handhaven en bevorderen van onafhankelijke monitoringkaders, met inbegrip van nationale mensenrechteninstellingen, in alle stadia van het monitoringproces.¹⁶ In het licht van het beschermen en bevorderen van mensenrechten hebben dergelijke instellingen een sleutelrol te spelen bij het monitoringproces van het Verdrag, bij het bevorderen van naleving op nationaal niveau en bij het faciliteren van gecoördineerde handelingen van nationale instanties, waaronder overheidsinstanties en het maatschappelijk middenveld.

37. Artikel 33, lid 3, legt de nadruk op de verplichting van de Verdragspartijen om ervoor te zorgen dat het maatschappelijk middenveld wordt betrokken en kan deelnemen aan het onafhankelijke monitoringkader dat overeenkomstig het Verdrag is ingesteld. De betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld zou personen met een handicap moeten includeren via hun vertegenwoordigende organisaties.

38. Er moeten onafhankelijke monitoringkaders zijn. De Verdragspartijen moeten zorgen dat organisaties van personen met een handicap actief worden betrokken hierbij. Dit moet worden verzekerd en gefaciliteerd en dat kan het beste door het te formaliseren. Dat is nodig, omdat stemmen van personen met een handicap moeten worden erkend en gehoord in de rapporten van dergelijke monitoringkaders en in de uitgevoerde analyse daarvan. Het betrekken van organisaties van personen met een handicap bij het onafhankelijke monitoringkader en de werkzaamheden daarvan kan verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld door zetels in het bestuur of adviesorganen van de onafhankelijke monitoringkaders.

39. Artikel 33, lid 3, houdt in dat de Verdragspartijen de versterking van de capaciteit in het maatschappelijk middenveld, met name organisaties van personen met een handicap, moeten steunen en financieren om ervoor te zorgen dat zij effectief participeren in de processen van

¹⁵ A/HRC/31/62, lid 1-3.

¹⁶ CRPD/C/GBR/CO/1, lid 7 en 37; CRPD/C/BIH/CO/1, lid 58; CRPD/C/ARE/CO/1, lid 61; en CRPD/C/SRB/CO/1, lid 67.

de onafhankelijke monitoringkaders. Organisaties van personen met een handicap moeten over passende middelen beschikken, waaronder steun via onafhankelijke en zelfbeheerde financiering, om deel te nemen aan de onafhankelijke monitoringkaders en om ervoor te zorgen dat aan redelijke voorzieningen en toegankelijkheidseisen ten behoeve van hun lidmaatschap wordt voldaan. De steun en financiering van organisaties van personen met een handicap met betrekking tot artikel 33, lid 3, vormen een aanvulling op de verplichtingen van de Verdragspartijen op grond van artikel 4, lid 3, van het Verdrag en sluiten deze niet uit.

40. Zowel het Verdrag als de daarmee samenhangende implementatiestrategieën moeten worden vertaald en toegankelijk worden gemaakt voor personen die de grote verscheidenheid aan handicaps vertegenwoordigen. Verdragspartijen moeten personen met een handicap toegang verschaffen tot informatie die hen in staat stelt de kwesties in het besluitvormingsproces te begrijpen en te evalueren en zo betekenisvolle bijdragen te leveren.

41. Ter uitvoering van artikel 33, lid 3, moeten de Verdragspartijen ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap gemakkelijk toegang hebben tot de contactpunten binnen de regering en/of het coördinatieorgaan.

III. Verplichtingen van de Verdragspartijen

42. In zijn slotbeschouwingen heeft het Comité de Verdragspartijen eraan herinnerd dat zij nauw en tijdig overleg moeten plegen met personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, waaronder organisaties die vrouwen en kinderen met een handicap vertegenwoordigen. En bovendien moeten personen met een handicap actief betrokken worden bij de ontwikkeling en de implementatie van wetgeving en beleid ter uitvoering van het Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen.

43. De Verdragspartijen zijn verplicht de transparantie van de raadplegingsprocessen, het verstrekken van passende en toegankelijke informatie en tijdige en voortdurende betrokkenheid te waarborgen. Verdragspartijen mogen geen informatie achterhouden, aanpassen of organisaties van personen met een handicap belemmeren om in vrijheid hun mening te uiten in overleg en in de loop van de besluitvormingsprocessen. Dit geldt voor zowel geregistreerde als niet-geregistreerde organisaties, in overeenstemming met het recht op vrijheid van vereniging, dat bij wet moet zijn geregeld en verenigingen moet beschermen die niet op voet van gelijkheid zijn geregistreerd.¹⁷

44. Verdragspartijen mogen niet bepalen dat een organisatie van personen met een handicap wordt geregistreerd als voorwaarde om deel te nemen aan brede raadplegingsprocessen. Zij moeten er echter voor zorgen dat organisaties van personen met een handicap in staat zijn zich te registreren en hun recht op participatie uit te oefenen overeenkomstig artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, door een vrije en toegankelijke wijze van registreren aan te bieden en zo de registratie van dergelijke organisaties te vergemakkelijken.¹⁸

45. De Verdragspartijen moeten ervoor zorgen dat personen met een handicap toegang hebben tot alle voorzieningen en procedures die verband houden met openbare besluitvorming en overleg. Verdragspartijen dienen passende maatregelen te nemen om personen met een handicap, met inbegrip van personen met autisme, op voet van gelijkheid met anderen toegang te bieden tot de fysieke omgeving, met inbegrip van gebouwen, vervoer, onderwijs, informatie en communicatie in de eigen taal, met inbegrip van nieuwe informatietechnologieën en -systemen, en de websites van overheidsinstanties en opengestelde of beschikbare openbare voorzieningen en diensten zowel in de stad als op het platteland. De Verdragspartijen moeten er ook voor zorgen dat raadplegingsprocessen

¹⁷ A/HRC/31/62, lid 45; en A/HRC/20/27, lid 56.

¹⁸ A/HRC/31/62, lid 40.

toegankelijk zijn — bijvoorbeeld door gebarentolken, braille en teksten met het keurmerk Makkelijk Lezen te verstrekken — en moeten, waar nodig en gewenst, steun, financiering en redelijke voorzieningen aanbieden¹⁹ om de participatie van vertegenwoordigers van alle personen met een handicap in raadplegingsprocessen te waarborgen, zoals vastgelegd in lid 11, 12 en 50.

46. Organisaties van personen met zintuiglijke en verstandelijke beperkingen, zelfhulporganisaties, en organisaties van personen met een psychosociale handicap moeten worden voorzien van vergaderassistenten en ondersteunende personen, informatie in toegankelijke vorm (zoals gewone taal, teksten met het keurmerk Makkelijk Lezen, alternatieve en augmentatieve (lettertype vergrotende) communicatiesystemen en pictogrammen), gebarentolken, doofblindentolken en/of ondertiteling tijdens openbare debatten.²⁰ De Verdragspartijen dienen ook financiële middelen toe te kennen voor het dekken van kosten gerelateerd aan de raadplegingsprocessen voor vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van vervoers- en andere kosten die noodzakelijk zijn om vergaderingen en technische briefings bij te wonen.

47. Overleg met organisaties van personen met een handicap moet gebaseerd zijn op transparantie, wederzijds respect, betekenisvolle dialoog en een oprechte doelstelling om tot een collectieve overeenkomst te komen over procedures die inspelen op de diversiteit van personen met een handicap. Dergelijke procedures moeten redelijke en realistische tijdlijnen mogelijk maken, rekening houdend met de aard van de organisaties van personen met een handicap, die vaak afhankelijk zijn van het werk van "vrijwilligers". De Verdragspartijen dienen periodieke evaluaties uit te voeren van de werking van hun participatie- en raadplegingssystemen, waarbij organisaties van personen met een handicap actief worden betrokken.²¹

48. De standpunten van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, moeten voldoende aandacht krijgen. Verdragspartijen moeten garanderen dat zij niet alleen als een formaliteit of als een symbolisch gebaar in overleg worden gehoord.²² De Verdragspartijen dienen rekening te houden met de resultaten van dergelijk overleg en deze te weerspiegelen in de genomen besluiten,²³ door de deelnemers naar behoren in kennis te stellen van het resultaat van het proces.²⁴

49. Verdragspartijen dienen in nauw en doeltreffend overleg met, en actieve betrokkenheid van, organisaties van personen met een handicap passende en transparante systemen en procedures vast te stellen, op de verschillende terreinen en niveaus van de regering, om expliciet rekening te houden met de standpunten van dergelijke organisaties bij het verantwoorden van een openbaar besluit.

50. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat organisaties van personen met een handicap nauw worden geraadpleegd en actief worden betrokken. Deze organisaties moeten alle personen met een handicap vertegenwoordigen, met inbegrip van, maar niet beperkt tot: vrouwen; ouderen; kinderen; personen die een hoge mate van steun nodig hebben;²⁵ slachtoffers van landmijnen; migranten; vluchtelingen; asielzoekers; intern ontheemden; personen zonder documenten en statelozen; personen met een werkelijke of vermeende psychosociale beperking; personen met een verstandelijke handicap; neurodiverse personen, met inbegrip van personen met autisme of dementie; personen met albinisme, permanente lichamelijke beperkingen, chronische pijn, lepra en visuele beperkingen en personen die doof, doofblind of anderszins slechthorend zijn en/of personen die met hiv/aids leven. De

¹⁹ General Comment nr. 6 (2018) over gelijkheid en non-discriminatie, lid 23 en 40.

²⁰ A/HRC/31/62, lid 75-77.

²¹ Ibid, lid 78-80.

²² Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment nr. 12, lid 132.

²³ CRPD/C/COL/CO/1, lid 11, onder (a).

²⁴ Comité over de Rechten van het Kind, General Comment nr. 12, lid 45.

²⁵ CRPD/C/ARM/CO/1, lid 6, onder (a).

verplichting van Verdragspartijen om organisaties van personen met een handicap erbij te betrekken omvat ook personen met een specifieke seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, intersekse personen met een handicap en personen met een handicap die behoren tot oorspronkelijke bevolkingsgroepen, nationale, etnische, religieuze of taalkundige minderheden, en personen die op het platteland wonen.

51. Verdragspartijen dienen discriminerende en andere handelingen van derden, zoals dienstverleners, die het recht van personen met een handicap om nauw te worden geraadpleegd en actief te worden betrokken bij besluitvormingsprocessen in verband met het Verdrag direct of indirect belemmeren, te verbieden.

52. De Verdragspartijen dienen wetten en beleidsmaatregelen aan te nemen en te implementeren om ervoor te zorgen dat personen met een handicap hun recht om te worden geraadpleegd kunnen uitoefenen en niet worden weerhouden door toedoen van anderen. Deze maatregelen omvatten onder meer de bewustwording van familieleden, dienstverleners en ambtenaren over de rechten van personen met een handicap om deel te nemen aan het openbare en politieke leven. Verdragspartijen moeten systemen invoeren om de belangenconflicten van vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap of andere belanghebbenden aan de orde te stellen om hun negatieve effecten op de autonomie, wil en voorkeuren van personen met een handicap te voorkomen.

53. Om aan hun verplichtingen uit hoofde van artikel 4, lid 3, te voldoen, dienen de Verdragspartijen wettelijke en reglementaire kaders en procedures vast te stellen om de volledige en gelijke betrokkenheid van personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties te waarborgen bij besluitvormingsprocessen en bij het opstellen van wetgeving en beleid met betrekking tot kwesties die verband houden met personen met een handicap, waaronder handicap gerelateerde wetgeving, beleid, strategieën en actieplannen. De Verdragspartijen dienen regels vast te stellen zodat organisaties van personen met een handicap zetels kunnen reserveren in bijvoorbeeld permanente comités en/of tijdelijke werkgroepen, door hen het recht te geven leden voor deze organen aan te wijzen.

54. De Verdragspartijen dienen formele raadplegingsprocessen vast te stellen en te reguleren, met inbegrip van de planning van enquêtes, vergaderingen en andere methoden, het opzetten van passende tijdschema's, vroegtijdige betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, en voorafgaande, tijdige en brede verspreiding van relevante informatie voor elk proces. Verdragspartijen dienen in overleg met organisaties van personen met een handicap toegankelijke online hulpmiddelen te ontwerpen voor overleg en/of alternatieve raadplegingsmethoden in toegankelijke digitale vormen aan te bieden. De Verdragspartijen moeten personen aanwijzen die de presentie bij raadplegingsprocessen bijhouden, ondervertegenwoordigde groepen erbij betrekken en ervoor zorgen dat aan redelijke voorzieningen en toegankelijkheidseisen wordt voldaan, zodat niemand van deze raadplegingsprocessen wordt uitgesloten. Evenzo moeten zij ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap die al deze groepen vertegenwoordigen, erbij betrokken en geraadpleegd worden, onder meer door informatie te verstrekken over redelijke voorzieningen en toegankelijkheidseisen.

55. Bij het uitvoeren van voorbereidende studies en analyses voor het formuleren van beleid moeten de Verdragspartijen organisaties van personen met een handicap raadplegen en erbij betrekken. Openbare fora of processen voor de herziening van beleidsvoorstellen moeten volledig toegankelijk zijn voor personen met een handicap om aan deel te nemen.

56. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat de participatie van organisaties van personen met een handicap in monitoringprocessen door middel van onafhankelijke monitoringkaders gebaseerd is op duidelijke procedures, juiste tijdschema's en voorafgaande

verspreiding van relevante informatie. De monitoring- en evaluatiesystemen moeten nagaan in hoeverre organisaties van personen met een handicap betrokken zijn bij alle beleidslijnen en programma's en ervoor zorgen dat de standpunten van deze personen voorrang krijgen. Om hun primaire verantwoordelijkheid voor het verlenen van diensten te vervullen, moeten Verdragspartijen partnerschappen met organisaties van personen met een handicap aangaan zodat gebruikers van deze diensten zelf input aan hen kunnen leveren.²⁶

57. Verdragspartijen dienen bij voorkeur de oprichting aan te moedigen van één enkele, verenigde, inclusieve en diverse representatieve coalitie van organisaties van personen met een handicap met inbegrip van alle doelgroepen en met respect voor hun diversiteit en gelijkheid, en ervoor te zorgen dat deze coalitie betrokken is bij en participeert aan de monitoring van het Verdrag op nationaal niveau. Maatschappelijke organisaties kunnen organisaties van personen met een handicap in het algemeen niet vertegenwoordigen of vervangen.²⁷

58. De bevordering van belangenbehartiging door *empowerment* van personen met een handicap zijn wezenlijke onderdelen van hun participatie in publieke aangelegenheden. Deze onderdelen vragen om de ontwikkeling van technische, administratieve en communicatieve vaardigheden en het faciliteren van de toegang tot informatie en hulpmiddelen met betrekking tot hun rechten, wetgeving en beleidsvorming.

59. De barrières waarmee personen met een handicap worden geconfronteerd bij toegang tot inclusief onderwijs brengen hun kansen in gevaar en ondermijnen hun capaciteiten om deel te nemen aan de openbare besluitvorming, wat vervolgens weer invloed heeft op de institutionele capaciteiten van hun organisaties. De barrières voor de toegang tot het openbaar vervoer, het gebrek aan redelijke voorzieningen en het lage of onvoldoende inkomen en werkloosheid onder personen met een handicap beperken ook het vermogen van deze personen om deel te nemen aan activiteiten van het maatschappelijk middenveld.

60. De Verdragspartijen moeten de capaciteit van organisaties van personen met een handicap versterken om te participeren in alle fasen van de beleidsvorming, door te voorzien in voldoende capaciteit en training over het mensenrechtenmodel, met inbegrip van onafhankelijke financiering. Verdragspartijen dienen ook personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties te ondersteunen bij de ontwikkeling van de competenties, kennis en vaardigheden die nodig zijn om onafhankelijk te pleiten voor hun volledige en effectieve participatie in de samenleving, en bij de ontwikkeling van sterkere beginselen van democratisch bestuur, zoals eerbiediging van de mensenrechten, de rechtsstaat, transparantie, verantwoordingsplicht, pluralisme en participatie. Daarnaast moeten Verdragspartijen begeleiding bieden in de manier waarop toegang tot financiering kan worden verkregen en hoe ze hun ondersteuningsbronnen divers kunnen maken.²⁸

61. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat organisaties van personen met een handicap zich gemakkelijk en vrij kunnen registreren, alsmede financiën en middelen kunnen aanvragen en bemachtigen bij nationale en internationale subsidieverstrekking, met inbegrip van particulieren, particuliere bedrijven, alle openbare en particuliere stichtingen, maatschappelijke organisaties, staatsorganisaties, regionale en internationale organisaties.²⁹ Het Comité beveelt aan dat Verdragspartijen criteria vaststellen voor het oormerken van budget voor consultatie, onder meer door:

(a) Het rechtstreeks verstrekken van financiën aan organisaties van personen met een handicap, waarbij tussenkomst van derden wordt vermeden;

²⁶ A/71/314, lid 65-66.

²⁷ CRPD/C/ESP/CO/1, lid 6; en CRPD/C/NZL/CO/1, lid 4.

²⁸ A/HRC/31/62, lid 47-50.

²⁹ A/HRC/20/27, lid 67-68.

- (b) Het prioriteren van middelen aan organisaties van personen met een handicap die zich voornamelijk richten op het opkomen voor de rechten van personen met een handicap;
- (c) Het toewijzen van specifieke financiën aan organisaties van vrouwen met een handicap en van kinderen met een handicap om hun volledige en effectieve participatie in het proces van het opstellen, ontwikkelen en uitvoeren van wetten en beleidsmaatregelen en aan het monitoringkader mogelijk te maken;³⁰
- (d) Het verdelen van financiën op gelijke basis onder verschillende organisaties van personen met een handicap, waaronder duurzame, essentiële institutionele financiering, in plaats van beperkt te blijven tot projectmatige financiering;
- (e) Het waarborgen van de autonomie van organisaties van personen met een handicap bij het bepalen van hun agenda voor belangenbehartiging, ondanks de ontvangen financiering;
- (f) Het maken van onderscheid tussen financiering voor het beheer van organisaties van personen met een handicap en de projecten die door deze organisaties worden uitgevoerd;
- (g) Het beschikbaar stellen van financiering aan alle organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van belangenorganisaties en/of degenen die geen juridische persoonlijkheid hebben verworven vanwege wetten die de handelingsbekwaamheid van hun leden niet erkennen en de registratie van hun organisaties belemmeren;
- (h) Het aannemen en implementeren van toegankelijke vormen van procedures voor subsidieaanvragen.

62. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat organisaties van personen met een handicap toegang hebben tot nationale fondsen ter ondersteuning van hun activiteiten om situaties te vermijden waarin zij zich uitsluitend op externe bronnen moeten beroepen, waardoor hun vermogen om uitvoerbare organisatiestructuren tot stand te brengen wordt beperkt.³¹ Organisaties van personen met een handicap die openbare en particuliere financiële middelen ontvangen, aangevuld met lidmaatschapscontributies, zijn beter in staat om de participatie van personen met een handicap in alle vormen van politieke en administratieve besluitvorming te waarborgen, hen te ondersteunen en individuele en verschillende groepsgerichte sociale activiteiten te organiseren.

63. De Verdragspartijen dienen passende en toereikende financiering te waarborgen voor organisaties van personen met een handicap, door middel van het vaststellen van een verantwoordelijk en wettelijk erkend formeel systeem, zoals trustfondsen op nationaal en internationaal niveau.

64. Verdragspartijen moeten meer budget beschikbaar stellen voor de oprichting en versterking van organisaties van personen met een handicap die alle soorten beperkingen vertegenwoordigen. Zij moeten ook zorgen voor hun toegang tot nationale financiering, onder meer door belastingvrijstellingen en vrijheid van successierechten, en de nationale loterij.³² De Verdragspartijen moeten de toegang van organisaties van personen met een handicap tot buitenlandse financiering bevorderen en faciliteren in het kader van internationale samenwerking en ontwikkelingshulp, ook op regionaal niveau, op dezelfde basis als andere non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties.

65. De Verdragspartijen dienen sterke systemen en procedures te ontwikkelen die doeltreffende sancties garanderen voor niet-naleving van de verplichtingen uit hoofde van

³⁰ CRPD/C/1/Rev.1, bijlage.

³¹ A/71/314, lid 65-66.

³² A/59/401, lid 82 (l) en (t), en A/HRC/31/62, lid 51-54.

artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3. De naleving moet worden gecontroleerd door onafhankelijke organen, bijvoorbeeld het bureau van de Ombudsman of een parlementaire commissie, die bevoegd zijn onderzoeken in te stellen en de verantwoordelijke autoriteiten ter verantwoording te roepen. Tegelijkertijd moeten organisaties van personen met een handicap in staat zijn om juridische stappen te ondernemen tegen entiteiten wanneer zij constateren dat deze laatste niet aan artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, hebben voldaan.³³ Dergelijke systemen moeten deel uitmaken van de wettelijke kaders voor de raadpleging en de betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap en van de nationale antidiscriminatiewetgeving,³⁴ op alle besluitvormingsniveaus.

66. Verdragspartijen moeten doeltreffende rechtsmiddelen erkennen, met inbegrip van rechtsmiddelen van collectieve aard, of groepsvorderingen om de naleving van het recht van personen met een handicap om deel te nemen af te dwingen. Overheidsinstanties kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren aan het effectief waarborgen van de toegang tot de rechter voor personen met een handicap in situaties die hun rechten negatief beïnvloeden.³⁵ Doeltreffende maatregelen kunnen zijn: (a) schorsing van de procedure; (b) teruggaan naar een eerder stadium van de procedure om te zorgen voor de raadpleging en de betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap; (c) het uitstellen van de implementatie van het besluit totdat er een passend overleg plaatsvindt; of (d) het vernietigen van het besluit, geheel of gedeeltelijk, op grond van niet-naleving van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3.

IV. Verhouding tot andere bepalingen van het Verdrag

67. Artikel 3 stelt een reeks overkoepelende beginselen vast die ten grondslag liggen aan de interpretatie en implementatie van het Verdrag. Het omvat "volledige en effectieve participatie en inclusie in de samenleving", wat betekent dat de participatie van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, de complete tekst beslaat en van toepassing is op het gehele Verdrag.³⁶

68. Als onderdeel van de algemene verplichtingen van Verdragspartijen is artikel 4, lid 3, van toepassing op het gehele Verdrag en is voor de implementatie van deze verplichtingen van groot belang.

69. Lid 1, 2 en 5 van artikel 4 zijn van het grootste belang voor de toepassing van lid 3 van hetzelfde artikel, aangezien zij de primaire verplichtingen van Verdragspartijen bevatten, die zonder beperkingen of uitzonderingen gelden voor alle delen van de federale Staten, met betrekking tot het totstandbrengen van de nodige structuren en kaders en het nemen van maatregelen om aan het Verdrag te voldoen.

70. Beleidsmaatregelen ter bevordering van de gelijkheid en non-discriminatie van personen met een handicap, zoals bepaald in artikel 5, moeten worden aangenomen en gemonitord overeenkomstig artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3.³⁷ Het nauw overleg met en de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, die de diversiteit van de samenleving vertegenwoordigen, is een essentieel onderdeel voor het succesvol aannemen en monitoren van juridische kaders en voorlichtingsmateriaal om feitelijke en inclusieve gelijkheid te bevorderen, met inbegrip van maatregelen voor positieve discriminatie.

71. Raadplegingsprocessen mogen personen met een handicap niet uitsluiten noch discrimineren op grond van beperkingen. Procedures en aanverwante materialen moeten inclusief en toegankelijk zijn voor personen met een handicap, en tijdschema's en technische

³³ A/71/314, lid 68—69.

³⁴ General Comment nr. 6, lid 72.

³⁵ Ibid., lid 73 (h).

³⁶ VN-Bureau van de Hoge Commissaris voor Mensenrechten (OHCHR), Monitoring van het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap: Begeleiding voor Mensenrechtentoezichthouders, Professionele Trainingreeks nr. 17 (New York en Genève, 2010).

³⁷ Zie General Comment nr. 6.

ondersteuning omvatten voor vroegtijdige betrokkenheid bij raadplegingsprocessen. In alle dialoog- en raadplegingsprocessen moeten altijd redelijke voorzieningen worden aangeboden, en wetgeving en beleid met betrekking tot redelijke voorzieningen moeten ontwikkeld worden in nauw overleg met en actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap.

72. Artikel 6 van het Verdrag vereist maatregelen om de volledige ontwikkeling, positieverbetering en *empowerment* van vrouwen en meisjes met een handicap te waarborgen. De Verdragspartijen moeten de oprichting van organisaties van vrouwen en meisjes met een handicap aanmoedigen en vergemakkelijken, als mechanisme om hun participatie in het openbare leven, op voet van gelijkheid met mannen met een handicap, via hun eigen organisaties mogelijk te maken. De Verdragspartijen moeten het recht erkennen van vrouwen met een handicap om zich te vertegenwoordigen en te organiseren en hun effectieve betrokkenheid bij nauw overleg op grond van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, te vergemakkelijken. Vrouwen en meisjes met een handicap moeten ook op gelijke basis worden opgenomen op alle terreinen en bij alle organen van de implementatie en het onafhankelijke monitoringkader. Alle overlegorganen, -systemen en -procedures moeten handicap-specifiek zijn, inclusief zijn en gendergelijkheid waarborgen.

73. Vrouwen met een handicap moeten deel uitmaken van de leiding van organisaties van personen met een handicap op gelijke basis met mannen met een handicap, en ze moeten ruimte en macht hebben binnen koepelorganisaties van personen met een handicap door middel van gelijke vertegenwoordiging, vrouwencomités, *empowerment* programma's, etc. De Verdragspartijen dienen zorg te dragen voor de deelname van vrouwen met een handicap, met inbegrip van vrouwen die onder enige vorm van voogdij staan of geïnstitutionaliseerd zijn, als voorwaarde bij het ontwerp, de implementatie, en monitoring van alle maatregelen die van invloed zijn op hun leven. Vrouwen met een handicap moeten kunnen deelnemen aan besluitvormingsprocessen waarbij kwesties worden aangepakt die uitsluitend of onevenredig van invloed zijn op hen, en op vrouwenrechten en gendergelijkheidsbeleid in het algemeen, bijvoorbeeld op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, en alle vormen van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen.

74. Artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, zijn fundamenteel voor de implementatie van de rechten van kinderen met een handicap zoals vermeld in artikel 7. Verdragspartijen dienen stappen te ondernemen om ervoor te zorgen dat kinderen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties deelnemen aan en actief worden betrokken bij alle aspecten van de planning, uitvoering, monitoring en evaluatie van relevante wetgeving, beleidsmaatregelen, diensten en programma's die van invloed zijn op hun leven; op school en op gemeenschaps-, lokaal, nationaal en internationaal niveau. Het doel van participatie is *empowerment* van kinderen met een handicap en erkenning door bestuurders dat zij rechthebbenden zijn die een actieve rol kunnen spelen in hun gemeenschap en in de samenleving. Dit gebeurt op verschillende niveaus, te beginnen met de erkenning van hun recht om gehoord te worden, en gaat verder met hun actieve betrokkenheid bij de realisatie van hun eigen rechten.³⁸

75. Verdragspartijen dienen kinderen met een handicap te ondersteunen bij hun besluitvorming, onder meer door hen te voorzien van en hen in staat te stellen gebruik te maken van alle communicatiemiddelen die nodig zijn om het makkelijker te maken om hun standpunten te uiten,³⁹ met inbegrip van kindvriendelijke informatie, en adequate steun voor

³⁸ UNICEF, "Conceptueel kader voor het monitoren van de resultaten van jongerenparticipatie" (maart 2018). Beschikbaar op www.unicef.org/adolescence/files/conceptual_framework_for_measuring_outcomes_of_adolescent_participation_march_2018.pdf.

³⁹ Comité over de Rechten van het Kind, General Comment nr. 12, lid 21.

zelfbeschikking, en het waarborgen van een passende training voor alle professionals die met en voor dergelijke kinderen werken.⁴⁰ De Verdragspartijen moeten ook op handicap en leeftijd aangepaste assistentie, procedures en steun aan kinderen met een handicap beschikbaar stellen. De participatie van hun organisaties moet in overleg over specifieke kwesties die hen aangaan als onontbeerlijk worden beschouwd, en aan hun mening moet passend belang worden gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

76. Artikel 4, lid 3, is van bijzonder belang voor bewustwording (art. 8). Het Comité wijst de Verdragspartijen op zijn aanbevelingen om, met de participatie van organisaties van personen met een handicap, systematische bewustwordingsprogramma's te implementeren, met inbegrip van mediacampagnes via de publieke omroep op radio en tv, die gericht zijn op het portretteren van personen met een handicap in al hun diversiteit als rechthebbenden.⁴¹ Bewustwordingscampagnes en trainingsprogramma's die gericht zijn op alle ambtenaren van de publieke sector moeten in overeenstemming zijn met de beginselen van het Verdrag en gebaseerd zijn op het mensenrechtenmodel om een eind te maken aan verankerde gender- en gehandicaptenstereotypen in de samenleving.

77. Om organisaties van personen met een handicap in staat te stellen om naar behoren deel te nemen aan de raadplegings- en monitoringprocessen van het Verdrag is het essentieel om optimale toegankelijkheid (art. 9) te hebben tot de procedures, systemen, informatie en communicatie, faciliteiten en gebouwen, met inbegrip van redelijke voorzieningen. De Verdragspartijen dienen internationale toegankelijkheidsnormen en het universele ontwerpproces te ontwikkelen, aan te nemen en te implementeren, bijvoorbeeld op het gebied van informatie- en communicatietechnologie⁴² om te zorgen voor nauw overleg met en actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap.⁴³

78. In risicosituaties en humanitaire noodsituaties (art. 11) is het van belang dat Verdragspartijen en hulporganisaties zorgen voor de actieve participatie van en coördinatie en betekenisvol overleg met organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van organisaties op alle niveaus die vrouwen, mannen en kinderen met een handicap van alle leeftijden vertegenwoordigen. Dit vereist de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap bij de ontwikkeling, implementatie en monitoring van wetgeving en beleid betreffende noodsituaties en het vaststellen van prioriteiten voor de verdeling van hulp, overeenkomstig artikel 4, lid 3. De Verdragspartijen moeten de oprichting bevorderen van organisaties, van intern ontheemden of vluchtelingen met een handicap, die in staat zijn hun rechten te bevorderen in alle risicosituaties. Dit geldt ook tijdens gewapende conflicten.

79. Gelijke erkenning voor de wet (art. 12) waarborgt dat alle personen met een handicap het recht hebben hun volledige handelingsbekwaamheid uit te oefenen, gelijke rechten hebben om te kiezen en controle te hebben over besluiten die hen betreffen. Gelijke erkenning voor de wet is een voorwaarde voor rechtstreeks en doeltreffend overleg en voor de betrokkenheid van personen met een handicap bij de ontwikkeling en implementatie van wetgeving en beleid ter uitvoering van het Verdrag. Het Comité adviseert dat het gebrek aan naleving van artikel 12 in geen geval de inclusieve implementatie van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, in de weg staat. Wetgeving en beleid moeten worden gewijzigd om deze belemmering voor participatie op basis van weigering van handelingsbekwaamheid aan te pakken.

80. Het Comité wijst op zijn General Comment nr. 1 (2014) over gelijke erkenning voor de wet, waarin wordt gesteld dat handelingsbekwaamheid de sleutel is om toegang te krijgen tot volledige en effectieve participatie in de samenleving en in besluitvormingsprocessen en

⁴⁰ Ibid., lid 34.

⁴¹ CRPD/C/MDA/CO/1, lid 19; CRPD/C/AZE/CO/1, lid 21; en CRPD/C/TUN/CO/1, lid 21.

⁴² General Comment nr. 2 (2014) over toegankelijkheid, lid 5-7 en 30.

⁴³ Ibid., lid 16, 25 en 48.

moet worden gegarandeerd voor alle personen met een handicap, met inbegrip van personen met een verstandelijke handicap, personen met autisme en personen met een werkelijke of vermeende psychosociale beperking, en kinderen met een handicap, via hun organisaties. De Verdragspartijen moeten ervoor zorgen dat er regelingen voor ondersteunde besluitvorming (supported decision-making) beschikbaar zijn om deel te nemen aan beleidsvorming en overleg met inachtneming van de autonomie, wil en voorkeuren van een persoon.

81. Het recht van personen met een handicap op toegang tot de rechter (art. 13) houdt in dat personen met een handicap het recht hebben om op voet van gelijkheid met anderen deel te nemen aan het rechtssysteem als geheel. Deze participatie neemt vele vormen aan en omvat personen met een handicap die de rol aannemen van bijvoorbeeld eisers, slachtoffers, verdachten, rechters, juryleden en advocaten, als onderdeel van het democratische systeem dat bijdraagt aan goed bestuur.⁴⁴ Nauw overleg met personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties is van cruciaal belang in alle processen voor het vaststellen en/of wijzigen van wetten, verordeningen, beleid en programma's die gericht zijn op de participatie van dergelijke personen aan het rechtssysteem.

82. Teneinde alle vormen van uitbuiting, geweld en misbruik (art. 16) te voorkomen, waarborgen de Verdragspartijen dat alle faciliteiten en programma's die zijn ontwikkeld om personen met een handicap te dienen, effectief worden gemonitord door onafhankelijke autoriteiten. Het Comité heeft opgemerkt dat schendingen van de rechten van personen met een handicap voor blijven komen in faciliteiten die personen met een handicap "dienen", zoals psychiatrische en/of residentiële instellingen. In overeenstemming met artikel 33, lid 3, betekent dit dat het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van organisaties van personen met een handicap, actief betrokken zou moeten zijn bij het monitoren van deze faciliteiten en diensten, ongeacht of de onafhankelijke toezichhoudende autoriteit, die de taak krachtens artikel 16, lid 3, is toegewezen, overeenkomt met het onafhankelijke monitoringkader krachtens artikel 33, lid 2.

83. Het Comité wijst op zijn General Comment nr. 5 (2017) over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij, waarbij overleg met en de actieve betrokkenheid van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, van cruciaal belang is voor de goedkeuring van alle plannen en strategieën, en voor opvolging en monitoring, bij de implementatie van het recht op zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19). De actieve betrokkenheid en raadpleging op alle niveaus bij het besluitvormingsproces moet alle personen met een handicap omvatten. Personen met een handicap, met inbegrip van degenen die momenteel in een institutionele omgeving wonen, moeten worden betrokken bij de planning, uitvoering en monitoring van strategieën voor de-ïstitutionalisering en bij de ontwikkeling van ondersteunende diensten, met bijzondere aandacht voor deze mensen.⁴⁵

84. Toegang tot informatie (art. 21) is noodzakelijk om organisaties van personen met een handicap te betrekken en volledig te laten participeren en hun mening vrij te kunnen uiten in het monitoringproces. Dergelijke organisaties moeten de informatie tijdig en zonder extra kosten ontvangen in toegankelijke vorm, waaronder digitaal, en met technologieën die geschikt zijn voor alle soorten handicaps. Dit omvat het gebruik van gebarentaal, teksten met het keurmerk Makkelijk Lezen, gewone taal en braille, augmentatieve (vergroten type) en alternatieve communicatie, en alle andere toegankelijke middelen, vormen van communicatie naar keuze door personen met een handicap in officiële interacties. Ruim voorafgaand aan elk overleg moet alle relevante informatie beschikbaar worden gesteld, met

⁴⁴ *Beasley v. Australië* (CRPD/C/15/D/11/2013), lid 8.9; en *Lockrey v. Australië* (CRPD/C/15/D/13/2013), lid 8.9.

⁴⁵ General Comment nr. 5 (2017) over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de gemeenschap, lid 71.

inbegrip van specifieke budgettaire, statistische en andere relevante informatie die nodig is voor een onderbouwde mening.

85. Om het recht op inclusief onderwijs (art. 24) te waarborgen, moeten Verdragspartijen, in overeenstemming met General Comment nr. 4 (2016) van het Comité over het recht op inclusief onderwijs, personen met een handicap, met inbegrip van kinderen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, raadplegen en actief betrekken in alle aspecten van planning, implementatie, monitoring en evaluatie van inclusief onderwijsbeleid en -wetgeving.⁴⁶ Inclusief onderwijs is essentieel voor de participatie van personen met een handicap zoals beschreven in artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3. Onderwijs stelt mensen in staat tot bloei te komen en vergroot de kans op participatie in de samenleving, wat nodig is om de implementatie en monitoring van het Verdrag te waarborgen. De Verdragspartijen dienen ervoor te zorgen dat openbare en particuliere onderwijsinstellingen overleggen met personen met een handicap en dat binnen het onderwijssysteem naar behoren rekening wordt gehouden met hun mening.

86. Vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap moeten geraadpleegd worden en betrokken zijn bij de toepassing van alle beleidsmaatregelen met betrekking tot het recht van personen met een handicap op werk en werkgelegenheid (art. 27). Het beleid moet gericht zijn op het waarborgen van toegang tot werkgelegenheid; het bevorderen van werk in open, inclusieve, niet-discriminerende, toegankelijke en concurrerende arbeidsmarkten en -omgevingen; het waarborgen van gelijke kansen en gendergelijkheid; en het zorgen voor redelijke voorzieningen en ondersteuning voor alle personen met een handicap.

87. Het verwezenlijken van het recht op een behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming (art. 28) houdt rechtstreeks verband met artikel 4, lid 3. De participatie van organisaties van personen met een handicap aan het overheidsbeleid is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat specifieke situaties van uitsluiting, ongelijkheid en armoede onder personen met een handicap en hun gezinnen die in armoede leven, worden aangepakt door de autoriteiten van de Verdragspartijen. De Verdragspartijen moeten met name trachten samen te werken met organisaties van personen met een handicap en personen met een handicap die werkloos zijn, geen vast inkomen hebben of die niet kunnen werken vanwege het daarmee gepaarde verlies van toeslagen en uitkeringen, personen op het platteland of in afgelegen gebieden, en oorspronkelijke bevolkingsgroepen, vrouwen en ouderen. Bij het aannemen en evalueren van maatregelen, strategieën, programma's, beleidsmaatregelen en wetgeving met betrekking tot de implementatie van artikel 28 en bij het monitoringproces daarvan, dienen de Verdragspartijen organisaties van personen met een handicap die alle personen met een handicap vertegenwoordigen, te raadplegen en actief te betrekken om de normalisatie van handicaps te waarborgen en ervoor te zorgen dat naar behoren rekening wordt gehouden met hun behoeften en standpunten.

88. Het recht van personen met een handicap om te participeren in het politieke en openbare leven (art. 29) is van groot belang om personen met een handicap gelijke kansen te bieden om volledig en effectief te participeren en deel uit te maken van de maatschappij. Het recht om je stem uit te brengen en gekozen te worden is een essentieel onderdeel van het recht om te participeren, aangezien gekozen vertegenwoordigers beslissen over de politieke agenda en essentieel zijn voor de uitvoering en monitoring van het Verdrag, en zij pleiten voor hun rechten en belangen.

89. De Verdragspartijen dienen in nauw overleg met organisaties van personen met een handicap voorschriften vast te stellen om personen met een handicap die assistentie nodig hebben in staat te stellen hun stem zelfstandig uit te brengen. Hiervoor kunnen hulpmiddelen beschikbaar gesteld worden voor personen met een handicap in stembokjes (op de

⁴⁶

General Comment nr. 4, lid 7.

verkiezingsdag en bij vooraf stemmen) bij nationale en lokale verkiezingen en nationale referenda.

90. Personen die alle of een deel van de grote verscheidenheid aan handicaps vertegenwoordigen, moeten via hun organisaties van personen met een handicap worden geraadpleegd en betrokken bij het proces en de implementatie van data- en gegevensverzameling (art. 31).

91. De Verdragspartijen dienen een gezamenlijk systeem op te zetten voor het verzamelen van kwalitatieve, toereikende, actuele en betrouwbare gegevens, opgesplitst naar geslacht, leeftijd, etniciteit, bevolking op platteland/bevolking in stad, soort beperking en sociaaleconomische status, met betrekking tot alle personen met een handicap en hun toegang tot de rechten uit hoofde van het Verdrag. Zij moeten een systeem opzetten om de ontwikkeling en implementatie van beleidsmaatregelen ter uitvoering van het Verdrag mogelijk te maken, door nauwe samenwerking met organisaties van personen met een handicap en door gebruik te maken van de "Washington Group on Disability Statistics" (VN-commissie voor het verzamelen van gegevens en statistieken met betrekking tot handicaps). Er moet ook gebruik worden gemaakt van aanvullende dataverzamelmiddelen om informatie te verkrijgen over opvattingen, en het betrekken van de doelgroepen die de Washington Group buiten beschouwing laat.

92. Bij de besluitvorming over en de implementatie van internationale samenwerking (art. 32) zijn nauw partnerschap en samenwerking met en betrokkenheid van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, van cruciaal belang voor het vaststellen van ontwikkelingsbeleid in overeenstemming met het Verdrag. Organisaties van personen met een handicap moeten worden geraadpleegd en betrokken bij elk niveau van ontwikkeling, uitvoering en monitoring van internationale samenwerkingsplannen, programma's en projecten, met inbegrip van de Agenda 2030 en het Kader van Sendai voor Rampenrisicovermindering 2015-2030.

93. Artikel 34, lid 3, is belangrijk voor het naleven van de relevante criteria voor het lidmaatschap van het Comité. Het vereist dat Verdragspartijen bij het voordragen van kandidaten naar behoren rekening houden met de bepaling van artikel 4, lid 3. De Verdragspartijen dienen daarom nauw overleg te plegen met organisaties van personen met een handicap, alvorens kandidaten voor het Comité voor te dragen. Er moeten nationale wettelijke kaders en procedures worden vastgesteld voor transparante en participatieve procedures. Organisaties van personen met een handicap moeten hierbij betrokken worden en de resultaten van de raadplegingen moeten in overweging worden genomen bij het totstandbrengen van de hiervoor genoemde procedures.

V. Implementatie op nationaal niveau

94. Het Comité erkent dat Verdragspartijen voor uitdagingen staan bij de uitvoering van het recht van personen met een handicap om te worden geraadpleegd en te worden betrokken bij de ontwikkeling, implementatie en monitoring van wetgeving en beleid ter uitvoering van het Verdrag. De Verdragspartijen dienen onder meer de volgende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, volledig worden uitgevoerd:

(a) trek alle wetten in, met inbegrip van wetten die de handelingsbekwaamheid ontzeggen, die verhinderen dat personen met een handicap, ongeacht de aard van de beperking, nauw worden geraadpleegd en actief worden betrokken, via hun organisaties van personen met een handicap;

(b) schep een gunstig klimaat voor het oprichten en functioneren van organisaties van personen met een handicap door een beleidskader vast te stellen dat gunstig is voor het

oprichten en functioneren op lange termijn van de organisatie. Dit omvat het waarborgen van hun onafhankelijkheid en autonomie ten opzichte van de staat, het vaststellen van, implementeren van en toegang verschaffen tot toereikende financieringssystemen, met inbegrip van overheidssteun, internationale samenwerking en het verlenen van steun, met inbegrip van technische ondersteuning, ten behoeve van *empowerment* en capaciteitsopbouw;

(c) verbied alle handelingen betreffende intimidatie, mishandeling of represailles tegen personen en organisaties die hun rechten uit hoofde van het Verdrag op nationaal en internationaal niveau bevorderen. Verdragspartijen dienen ook systemen in te voeren ter bescherming van personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties tegen intimidatie, mishandeling en represailles, onder meer wanneer zij samenwerken met het Comité of andere internationale organen en mensenrechtensystemen;

(d) stimuleer de oprichting van koepelorganisaties van personen met een handicap, die de activiteiten van de leden coördineren en vertegenwoordigen, en individuele organisaties van personen met een handicap met verschillende beperkingen om hun inclusie en volledige participatie te garanderen, inclusief degenen die het meest zijn ondervetegenwoordigd, in het monitoringproces. Indien een Verdragspartij obstakels ondervindt bij het betrekken van elke individuele organisatie van personen met een handicap bij besluitvormingsprocessen, kunnen zij vertegenwoordigers van dergelijke organisaties in permanente of tijdelijke werkgroepen etc. opnemen, als dit niet via een koepelorganisatie of coalitie van organisaties van personen met een handicap mogelijk is;

(e) voer wetgeving en beleid in die de volgende zaken erkent: (1) het recht op participatie en betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, en; (2) regelgeving die duidelijke procedures vaststelt voor overleg op alle bevoegdheids- en besluitvormingsniveaus. Dit wetgevings- en beleidskader moet voorzien in het verplicht verwezenlijken van openbare hoorzittingen voorafgaand aan het vaststellen van besluiten, en bevat bepalingen die vereisen: (1) duidelijke termijnen; (2) toegankelijkheid van raadplegingen, en; (3) een verplichting om redelijke voorzieningen en ondersteuning te bieden. Dit kan worden gedaan door duidelijke verwijzingen in wetten en andere vormen van regelgeving naar de participatie en selectie van vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap;

(f) zet permanente overlegstructuren op met organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van rondetafelgesprekken, participatieve dialogen, openbare hoorzittingen, enquêtes en online raadplegingen, met inachtneming van hun diversiteit en autonomie, zoals aangegeven in lid 11, 12 en 50. Dit kan ook de vorm aannemen van een nationale adviesraad, zoals een representatieve nationale gehandicaptenraad die organisaties van personen met een handicap vertegenwoordigt;

(g) garandeer en ondersteun de participatie van personen met een handicap via organisaties van personen met een handicap, die een grote verscheidenheid aan achtergronden weerspiegelen, waaronder geboorte en gezondheidsstatus, leeftijd, ras, geslacht, taal, nationale, etnische, oorspronkelijke afkomst of sociale afkomst, seksuele geaardheid en genderidentiteit, intersekse variatie, religieuze en politieke verbondenheid, migrantenstatus, type beperking of andere status;

(h) neem contact op met organisaties van personen met een handicap die vrouwen en meisjes met een handicap vertegenwoordigen en waarborg dat zij rechtstreeks deelnemen aan alle processen van openbare besluitvorming in een veilige omgeving, met name met betrekking tot de ontwikkeling van beleid inzake de rechten van vrouwen en inzake gendergelijkheid; en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen, met inbegrip van seksueel geweld en seksueel misbruik;

(i) overleg met personen met een handicap, met inbegrip van kinderen en vrouwen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, en betrek deze personen actief bij de planning, uitvoering, monitoring en meting van openbare besluitvormingsprocessen op alle niveaus, met name op het gebied van zaken die hen betreft; ook in risico- en humanitaire noodsituaties, door hen redelijke en realistische tijdschema's te geven voor het verstrekken van hun standpunten, evenals het verkrijgen van adequate financiering en ondersteuning;

(j) stimuleer en ondersteun de oprichting, capaciteitsopbouw, financiering en effectieve participatie van organisaties van personen met een handicap of groepen van personen met een handicap, met inbegrip van ouders en gezinnen van personen met een handicap in hun ondersteunende rol, op alle niveaus van besluitvorming. Dit omvat besluitvorming op lokaal, nationaal, regionaal (ook binnen een regionale organisatie voor integratie) of internationaal niveau, bij het opstellen, ontwerpen, hervormen en implementeren van beleidsmaatregelen en programma's;

(k) zorg voor het monitoren van de naleving van de verplichtingen op grond van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, door de Verdragspartijen, en stimuleer een leidende rol voor organisaties met een handicap bij dit toezicht;

(l) ontwikkel en implementeer doeltreffende handhavingssystemen, met effectieve sancties en rechtsmiddelen, voor niet-naleving van de verplichtingen van Verdragspartijen op grond van artikel 4, lid 3, en artikel 33, lid 3, en betrek daarbij organisaties van personen met een handicap;

(m) zorg voor de verstrekking van redelijke voorzieningen en de toegankelijkheid van alle faciliteiten, materialen, vergaderingen, oproepen tot het indienen van voorstellen, procedures en informatie en communicatie met betrekking tot openbare besluitvorming, raadpleging en monitoring voor alle personen met een handicap, met inbegrip van personen geïsoleerd in instellingen of psychiatrische ziekenhuizen en personen met autisme;

(n) Zorg voor assistentie toegespitst op handicap en leeftijd voor de participatie van personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, aan openbare besluitvormings-, raadplegings- en monitoringprocessen. Ontwikkel strategieën om ervoor te zorgen dat kinderen met een handicap deelnemen aan raadplegingsprocessen voor de uitvoering van het Verdrag die inclusief, kindvriendelijk en transparant zijn en met respect voor hun recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van gedachte;

(o) Voer raadplegingen en procedures uit op een open en transparante manier en in begrijpelijke vorm voor alle organisaties van personen met een handicap;

(p) Zorg ervoor dat organisaties van personen met een handicap financiering en andere hulpmiddelen, alsmede toegang tot belastingvrijstellingen; en de nationale loterij, kunnen ontvangen en/of aanvragen uit nationale en internationale bronnen, met inbegrip van particulieren en bedrijven, maatschappelijke organisaties, Verdragspartijen en internationale organisaties;

(q) Maak bestaande raadplegingsprocessen bij rechtsgebieden die niet specifiek gericht zijn op handicaps toegankelijk en inclusief voor personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties;

(r) Zorg voor betrokkenheid van en overleg met personen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties, bij openbare begrotingsprocessen, het monitoren van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling op nationaal niveau, internationale besluitvorming en internationale samenwerking met andere Verdragspartijen, en het vaststellen van ontwikkelingsbeleid dat de rechten en meningen van personen met een handicap normaliseert bij de implementatie en monitoring van de Agenda 2030 op nationaal niveau;

(s) Waarborg de participatie, vertegenwoordiging en gemakkelijke toegang van personen met een handicap tot contactpunten op alle bestuursniveaus en coördinatiesystemen, en waarborg tevens hun samenwerking en vertegenwoordiging binnen de onafhankelijke monitoringkaders;

(t) Stimuleer en waarborg participatie en betrokkenheid van personen met een handicap via hun vertegenwoordigende organisaties bij internationale mensenrechtensystemen op regionaal en mondiaal niveau;

(u) Definieer in nauw overleg met organisaties van personen met een handicap controleerbare indicatoren voor een goede participatie, concrete tijdschema's en verantwoordelijkheden voor implementatie en monitoring. Dergelijke participatie kan bijvoorbeeld worden gemeten door de reikwijdte uit te leggen in verband met voorstellen tot wijziging van wetgeving of door te rapporteren over het aantal vertegenwoordigers van dergelijke organisaties dat betrokken is bij besluitvormingsprocessen.
